

περικεφαλαίας χαλυβδίνης, ὀξείας τὴν κορυφήν, καὶ μὲ μακρὰν οὐρὰν ἵππου κεκοσμημένης· ἐκ τοῦ κάτω μέρους αὐτῆς κρέμαται ἐπὶ τοῦ τραχήλου θωράκιον ἐκ δικτυωτοῦ τεχνουργήματος χαλυβδίνου. Φοροῦσι κοντὸν ἐρυθρὸν χιτωνίσκον, καὶ ἄνωθεν τούτου χαλυβδίνον θώρακα ἐστιλθωμένον. Οἱ βραχιόνες των ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος εἰς τὴν χεῖρα, καὶ αἱ κνήμαι των ἀπὸ τοῦ γόνατος εἰς τὸν πόδα, προφυλάσσονται διὰ χαλυβδίνων ἐλασμάτων. Εἰς τὴν ζώνην φέρουσι δύο μακρὰ Τουρκικὰ πιστόλια καὶ ζίφος, καὶ βρόχον εἰς τὴν πλευρὰν των, τὸν ὁποῖον ῥίπτουσι ἐπιδειξιώματα ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τῶν ἀντιπάλων των. Δύο φυσιογυθῆκαι εἶναι προσδεδεμένοι εἰς τὸ στήθος των Τουρκικῆ δὲ σπάθη, καὶ μακρὸν Τουρκικὸν τουφέκιον, φερόμενον ἐπὶ τῶν νώτων, τελειόνοσι τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν στολήν. Οἱ Κιρκασσοὶ ἔχουσι θαυμαστὴν ἐπιδειξιότητα καὶ δύνανται, ἐνῶ καλπάζουσιν οἱ ἵπποι των, νὰ πιάσωσιν ἀπὸ τὴν γῆν ἀργύριον μὲ τὴν χεῖρά των. Προσβάλλουσι δὲ μὲ δύο ζιφεὶν διὰ μιᾶς, κρατοῦντες τὰς ἡνίας εἰς τὸ στόμα, καὶ τότε γίνονται ἀληθῶς ἀκαταμάχητοι. Εἶναι δὲ εἰς τὸ ἄκρον φιλοπόλεμοι, καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους αὐτῶν σκληρότατοι. Ῥώσσοι τινὸς ἀξιοματικῶς ἔκοψαν σταυροειδῶς τὰς πατούσας, καὶ ἔρριψαν τρίχας ἵππου εἰς τὰς πληγὰς, διὰ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ἴασιν αὐτῶν. Οὕτω δ' ἔλεινῶς ἔχων, δυνάμενος νὰ περιπατῆ μόνον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν δακτύλων του, καὶ κατὰ συνέπειαν στερηθεὶς τῶν μέσων τῆς φυγῆς, διωρίσθη νὰ βόσκη πρόβατα, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους ἐλυτρώθη ἀντὶ 200 ἄρτων καὶ ἐνὸς κάδδου πνευμάτων· ἀλλὰ θέλει μείνει χωλὸς διὰ βίου.

Εἰς δύο ἢ τρία μέρη τοῦ ἐνδοτέρου τῆς Κιρκασσίας παρατηροῦνται λείψανα παλαιᾶς ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ Ἑλληνικαὶ τινες ἐπιγραφαί· τάφοι προσέτι μὲ ὁμοίας ἐπιγραφὰς εὐρίσκονται εἰς διαφόρους τόπους παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ὄθεν οὐδεμίαν μένει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἶχε προσδεύσει μέχρι τῆς ἀπομεμακρυσμένης ταύτης χώρας. Εὐρίσκονται δὲ πολλάκις καὶ πέτρινα εἰδῶλα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Κουβάν, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ἦσαν ποτε αὐταὶ ἡ κατοικία τῶν Μογγόλων καὶ Ταρτάρων, οἵτινες ἐπρέσβευον τὸν Λαμαϊσμόν, πρὶν ἀσπασθῶσι τὸν Ἰσλαμισμὸν.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΝΔΙΑΣ. Η ΝΗΣΟΣ ΙΑΥΑ. ΤΟ ΕΝ ΑΥΤΗ ΔΕΝΔΡΟΝ ΟΥΗΑΣ.

Ἡ ΟΛΛΑΝΔΙΑ ἐξουσιάζει πρὸς τὰ νότια μέρη τῆς Ἀσίας κράτος εὐρύχωρον, ὅπου ἡ φύσις ἐπεδαψίλευσεν ὅλα τὰ πλούτη αὐτῆς, ἐκτεινόμενον ἐπὶ τῶν μεγάλων νήσων τῆς Ἰαύας, Σουμάτρας, Βορνέου, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν Κελεβῶν καὶ Μολουκῶν. Ἡγεμόνες, σουλτάνοι, βασιλεῖς καὶ εἰς μάλιστα αὐτοκράτωρ ὑποτελοῦσιν εἰς αὐτὴν, καὶ κυβερνῶνται κατὰ τοὺς νόμους τῆς.

Τὰ ὠραῖα ταῦτα μέρη, καλούμενα συνήθως Ἀνατολικά

Ἰνδία, κατεκτήθησαν ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν ἐκ τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν ἰθαγενῶν ἡγεμόνων· ὑπέκειντο δ' ἐπὶ διακόσια ἔτη εἰς τὸ μονοπωλεῖον μιᾶς ἐμπορικῆς εταιρείας. Ἡ Βαταύια, πρωτεύουσα τῆς νήσου Ἰαύας, δύναται νὰ συγκριθῆ ὡς πρὸς τὰς οἰκοδομὰς, τὴν λαμπρότητα καὶ τὸν πληθυσμὸν μὲ τὰς μεγαλητέρας τοῦ κόσμου πόλεις· βλέπει τις ἐν αὐτῇ ἀνθρώπους πανταχόθεν τῆς οἰκουμένης, καὶ ἡ ποικιλία τῶν φορεμάτων, τῶν διαλέκτων, καὶ τῶν ἐθίμων εἶναι ἄπειρος. Τὰ λαμπρὰ θεάματα, ἅτινα πολὺν χρόνον ἐφεύκον τοὺς ξένους εἰς τὴν Βενετιαν ἐν καιρῷ τῆς ἀπόκρεω, διαλάμπουσι πάντοτε εἰς τὴν Βαταύιαν διὰ νυκτός τε καὶ διὰ ἡμέρας· αἱ ὁδοὶ αὐτῆς πληθουσιν ἀνθρώπων ἀενάως. Ἡ μεγάλη αὕτη πόλις κατέστη, ἐν ἐνὶ λόγῳ, τὸ κέντρον ἐμπορίου, ἐπεκτείνοντος τοὺς κλάδους τοῦ ἐκ τῶν Ἡνωμένων πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς μέχρι τοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους.

Ὅλα τὰ μεμακρυσμένα ταῦτα μέρη ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Εὐρώπην μέχρι τοῦ 1817, ὅποτε ἐξεδόθη ἐν Λονδίῳ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ἰππότου Σταμφορδίου Ράφλου*, ὅστις εἶχε πολλάκις περιέλθει τὴν νήσον Ἰαύαν καθ' ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς· μετ' οὐ πολὺ δ' ἐφάνη ἡ ἱστορία τοῦ Ἰνδικοῦ Ἀρχιπελάγους παρὰ τοῦ Κροῶφορδ, παλαιοῦ ἀπεσταλμένου τῆς Ἀγγλίας εἰς τὰς χώρας ταύτας.

Τότε μόνον ἔγινε γνωστὴ ἡ ἀξιολογότης τῆς Ἰαύας, ἥτις εἶναι κατὰ τὴν ἕκτασιν ἰσομεγέθης μὲ τὰ δύο τρίτα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, καὶ ἥτις περιέχει πέντε ἑκατομύρια κατοίκων. Ἐρείπια ἐν αὐτῇ ἐπίσης ὠραῖα καὶ μεγαλοπρεπῆ, ὡς τὰ ἐρείπια τῆς Ῥώμης, μαρτυροῦσιν ἀρχαῖον καὶ ὑψηλὸν πολιτισμὸν. Ἡ νήσος Σουμάτρα, μᾶλλον τῆς Ἰαύας ἐκτεταμένη, δύναται νὰ λάβῃ ἔτι μεγαλητέραν σημαντικότητα. Τὰ τῶν Κελεβῶν δὲ καὶ Μολουκῶν νησιά εἶναι τερπνοὶ παράδεισοι, οἵτινες, καίτοι κείμενοι πλησίον ὀρέων πυριπνεύστων, ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ θεατοῦ τὴν γοητικωτάτην τῆς Νεαπολεως καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς παραλίων πρὸς τὸ βόρειον δὲ μέρος αἱ νῆσοι Φιλίππειοι, ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, παρουσιάζουσιν εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον πηγὰς ἀνεξαντλήτους.

Ἡ σύντομος αὕτη περιγραφή δεικνύει ἀρκετὰ τὴν σημαντικότητα τοῦ Ἰνδικοῦ Ἀρχιπελάγους, ὅπου οἱ Ὀλλανδοὶ ἔχουσι τὴν μεγαλητέραν δύναμιν, ἀποκτηθεῖσαν διὰ πολυχρονίου κατοχῆς, καὶ διὰ τοῦ ἐμπορίου, τοῦ ὁποίου εἰς τινὰ μέρη διετήρησαν τὸ μονοπωλεῖον.

Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Ἰαύα κυριωτέρων φαινομένων, τὸ δένδρον Οὐπας ἐφεύκυσέ ποτε ζωηρότερον τὴν προσοχὴν τῶν Εὐρωπαϊῶν· διάφοροι παράδοχοι διηγήσεις διεδόθησαν περὶ τῆς δηλητηρίου αὐτοῦ δυνάμεως.

Κατὰ τὰς διηγήσεις ταύτας τὸ δένδρον Οὐπας εὐρίσκετο εικοσιεπτὰ λεύγας μακρὰν τῆς Βαταύιας, καὶ δεκατέσσαρας μακρὰν τῆς ἑδρας τοῦ αὐτοκράτορος εἰς βαθείαν τινὰ

* Ἴδε Ἀποθ. Τόμ. Α'. Σελ. 60-62.

κοιλάδα, ὅθεν ἐξήρχοντο ἀδιακόπως ἄτμοι δυσώδεις καταστρέφοντες ὅλα τὰ περίξ φυτά· οὐδείς βλαστός, οὐδὲν φύλλον χόρτου, οὔτε εἰς τὴν κοιλάδα, οὔτε εἰς τὰ πλησίον ὄρη παντελῶς εὐρίσκειτο· διόλου πτηνὸν εἰς τὸν αἰθέρα· οὐδὲ ζῶον ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ κἀνὲν ἐκ τῶν ἐρπετῶν ἐκείνων, τῶν συρομένων εἰς τοὺς δυσώδεις τόπους, παντελῶς ἐφάνετο. Μόνον πρὸς τὰ γειτνιαζόμενα μέρη ἔκειντο ἐπὶ γῆς γεγυμνωμένως διεσκορπισμένα τὰ πολυάριθμα πτώματα τῶν εἰς θάνατον καταδικασμένων κακούργων, οἵτινες εἶχον τύχει τῆς χάριτος τοῦ νὰ ζητήσωσι τὴν σωτηρίαν των προσπαθοῦντες νὰ λάβωσιν ἐκ τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ δηλητηρίου διὰ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἰαύας.

Ὁ μῦθος οὗτος, ὡς συμβαίνει πολλάκις εἰς τοιαύτας περιστάσεις, θεμελιούται ἐπὶ τινων φυσικῶν φαινομένων ἅτινα παρετηρήθησαν εἰς τὴν Ἰαύαν. Τφόντι ὑπάρχει τοιοῦτο δένδρον, ὁποῖον τὸ Οὔπας, καὶ ὁ χυμὸς αὐτοῦ, ἐάν συμμιχθῇ μετὰ τοῦ αἵματος ἐν τῷ σώματι οἰουδήποτε ζώου, ταχέως καταντᾷ θανατηφόρος· εὐρίσκεται δὲ καὶ περιοχὴ τις ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, ὅπου οὔτε ζῶον οὔτε φυτὸν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.* Ἀλλὰ τὰ δύο περιστατικὰ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα· ἡ φαρμακευμένη περιοχὴ εἶναι μικρὰ κυκλῆς ἐξ ὀλοκλήρου περικυκλωμένη ὑπὸ λόφων ἀποτόμων, ὡς ὁ κρατῆρ ἡφαιστίου, καὶ ἀδιακόπως ἀναδίδει ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἀέριον, ὅπερ εἶναι ἐπίσης θανατηφόρον εἰς ζῶα καὶ εἰς φυτά· ἐξ ἄλλου μέρους τὸ φαρμακερὸν δένδρον Οὔπας δὲν φύεται εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην, διότι ἐν αὐτῇ οὐδὲν δύναται νὰ ζήσῃ, ἀλλ' αὐξάνει εἰς τὰ δάση, ἐν τῷ μέσῳ ἄλλων δένδρων, ἅτινα οὐδὲν βλάπτονται ἐκ τῆς γειτνιασεως του. Τὸ γυμνὸν καὶ κυλινδροειδὲς αὐτοῦ στέλεχος ὑψοῦται 60 μέχρι 90 ποδῶν· ὁπότεν δὲ χαράττωσιν αὐτὸ, βέει κιτρινωχρόον τι βευστόν, ἐπικινδύνον εἰς τὴν ἀφήν. Ὁ Ἄγγλος ἰατρός Ὁρσφιέλδης, ὁ πρῶτον περιγράψας τὸ δηλητηριον τοῦτο δένδρον, μετὰ πολλῆς δυσκολίας ἐδυνήθη νὰ παραλάβῃ ὡς βοηθὸς εἰς ὅσα ἔκαμιν ἐπ' αὐτοῦ πολυάριθμα πειράματα ἐντοπίους τινας γεωργούς.

Ὁ φυσιολόγος Ροῦμφιος ἔγεινε μάρτυς αὐτόπτης τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ δηλητηρίου τούτου, ὁπότε οἱ Ὀλλανδοὶ προσεβλήθησαν εἰς τὴν Ἀμβοϊνήν. «Μόλις,» λέγει, «τὸ ἐπὶ τοῦ βέλους δηλητηριον ἤγγιζε τοὺς πληγονομένους στρατιώτας, καὶ διεχέετο εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ὅπου ἐπροξένει, κυρίως δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν, θερμότητα μεγίστην ἐπιφέρουσαν μετὰ τινος στιγμᾶς τὸν θάνατον· ὡς ἐκ τούτου τὰ Ὀλλανδικὰ στρατεύματα ἔτρεμιν ἐκ φρίκης ἀκούοντα μόνον τὸ ὄνομα τῶν φαρμακευμένων αὐτῶν βελῶν, ἅτινα πολὺ συνέτεινον ἀναμφιβόλως εἰς τὸ νὰ διαδοθῶσιν αἱ περὶ τοῦ δένδρου Οὔπας παράδοξοι διηγήσεις, τὰς ὁποίας τοσοῦτον καιρὸν ἐπίστευον οἱ ἄνθρωποι.»

ΑΛΛΟΤΡΙΟΜΑΘΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΕΙΟΜΑΘΕΙΑ.

ΔΥΟ εἶδη μαθήσεως ὑπάρχουσι, — δύο εἰδῶν μαθήσεως εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐπιδεικτικός· καὶ ἡ μὲν λέγεται ἀλλοτριόμαθεια, μάθησις οὔσα ἰδεῶν καὶ γνώσεων ἀλλοτρίων, καὶ καλουμένη μάθησις ἀπροόριστος ἢ παρὰ προορισμόν· ταύτην οἱ μανθάνοντες ἐξεύρουσι μὲν ὅσα ἔμαθον, καὶ δύνανται νὰ τὰ μεταλέγωσιν ὡς ψιττακοὶ, ἢ ὡς κύμβαλα ἀλαλάζοντα· ἀλλὰ χωρὶς κάμμιᾶς ἀφ' ἑαυτῶν ἀναλύσεως, συνθέσεως, ἐπικαίρου ἐφαρμογῆς, χωρὶς ὅλης κάμμιᾶς ἀφ' ἑαυτῶν τροποποιήσεως· καὶ οὗτοι εἶναι οἱ καλούμενοι δοκησίσοφοι, δοκησιμαθεῖς, χαρακτηριζόμενοι τοιοῦτοι ἐξ ὧν ἔχουσι σφαλερῶν ἀρχῶν μεταφυσικῶν τε καὶ ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν· ἐξ ἧς ἔχουσι παρὰ τὸν φυσικὸν νόμον κακοδοξίας περὶ ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ καὶ δικαίου, καὶ συλλήθησιν περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας· ἐξ οὗ ἔχουσιν ἐγωϊσμοῦ, ὑπερηφίας, ἀλαζονείας, αὐταρκεσίας, περιαυτολογίας, ἐθελοτροπίας, ζηλοφθονίας, τοσοῦτων ἄλλων ἐλαττωμάτων καὶ παθῶν βαναύσων· ἐξ οὗ μετέρχονται στερεοτύπου τρόπου, ψιττακίζοντες ὅσα ἐξεύρουσι, καὶ ἐκ τῆς στερεοτύπου στασιμαθείας, ἐν ἧ ἔμμενουσι.

Τὸ δὲ ἄλλο εἶδος τῆς μαθήσεως λέγεται οἰκειόμαθεια, θυμοσοφία, κατὰ προορισμόν μάθησις· καὶ οἱ ταύτην μανθάνοντες εἶναι οἱ μόνοι ἀληθῶς καὶ μόνοι κυρίως πεπαιδευμένοι· εἰς τοὺς τοιοῦτους ἡ διδασκαλία γίνεται ὡς ἀφορμὴ νὰ ἀναπτύξωσι τὴν ἑαυτῶν φύσιν, καὶ μανθάνοντες 10, ἐφευρίσκουσιν ἀφ' ἑαυτῶν 100· μανθάνοντες 100, ἐφευρίσκουσιν ἀφ' ἑαυτῶν 1000· ἀναλύοντες, συνθέτοντες, γενικεύοντες, αἰτιολογοῦντες, παντοίως τροποποιοῦντες, συνδυάζοντες νέους συνδυασμούς, ἐφαρμόζοντες ἐπικαίρως, καὶ οὕτω προάγοντες ἐπὶ τὸ τελειότερον τὴν προκειμένην τέχνην ἢ ἐπιστήμην παρ' ὅσον οἱ αὐτῶν προγενέστεροι διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς· — διηνεκῶς ἐνασχολούμενοι, διηνεκῶς ἀναπτυσσόμενοι, διηνεκῶς βελτίονες ἑαυτῶν γινόμενοι· εἰ μὲν συγγράφουσι, διηνεκῶς ρυθμίζοντες τὴν γραφικὴν αὐτῶν μέθοδον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Λογικῆς καὶ Ῥητορικῆς· εἰ δὲ διδάσκουσι, διηνεκῶς ρυθμίζοντες τὴν διδακτικὴν αὐτῶν μέθοδον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐρμηνείας, συμμετροῦντες τὴν ἑαυτῶν διδασκαλίαν μετὰ τὴν καταληπτικὴν ἔξιν τῶν διδασκόμενων, καὶ ὄχι μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς παθητικὰ ὄργανα ἐπιδεικτικῆσεως ἀκαίρου καὶ σκοτινίου καὶ θυμοφθόρου· — βαίνοντες ἀπὸ τοῦ αἰεὶ γνωστοῦ εἰς τὸ αἰεὶ ἄγνωστον· — ἐφαρμόζοντες ἐκάστοτε τὴν θεωρίαν ἐπὶ τὴν πράξιν, καὶ τοῦτο ὡς μόνον ἀποστήθισμα φρενωτικὸν καὶ συνετιστικὸν μηχανώμενον· — διδάσκοντες τοσοῦτον ἐκάστοτε, ὅσον δύνανται οἱ διδασκόμενοι νὰ χωνεύσωσι, διδασκαλίαν ὑποβολεώδη καὶ δι' ἐρωταποκρίσεως περαινομένην, καὶ ὄχι ὡς ἐπ' ἄμβωνος διὰ βιβλῆς ἀκροάσεως ναρκουμένης, πολυκτούσης, ἀπροσεκτούσης, νυσταζούσης· — ἐπικρίνοντες τοὺς ἄλλους μετριοφρόνως· ἐπιτιμῶντες τοὺς ἀμαρτάνοντας πατροδιαθέτως

* Ἴδε Ἄποθήκης Τόμ. Ἐκτον, Σελ. 21-22.